

П'єсу створено в рамках III Лабораторії драматургії НСТДУ

Михайло Урицький

mihail-uritskiy@ukr.net

НАМАЛЮЙ МЕНІ ЛІТАК

Інсценізація однойменного оповідання Е.-Е. Шмітта

Сцена I.

(Вернер фон Бреслау, старий 92 років, вирощує квіти у своєму саду. Високо в небі летить літак, Вернер припиняє свою роботу й дивиться в небо. Несподівано він чує голос)

ГОЛОС: (ніби здалеку). Намалюй мені літак...

(Вернер переконується, що йому здалося, повертається до своїх справ, але знову чує голос).

ГОЛОС: Будь ласка, намалюй мені літак...

(Вернер починає хвилюватися, озирається, але нікого навколо не бачить, знову повертається до справ).

ДІВЧИНКА: Ну, будь ласочка, намалюй мені літачок

(Вернер бачить перед собою дівчинку).

ВЕРНЕР: (суворо). Як ти сюди потрапила?

ДІВЧИНКА: Я перелізла через огорожу.

ВЕРНЕР: Але... Так не можна, це небезпечно.

ДІВЧИНКА: А кіт кожного дня перелізає.

ВЕРНЕР: Але це заборонено, урешті-решт це моя приватна власність.

ДІВЧИНКА: А кіт про це знає?

ВЕРНЕР: Але...

ДІВЧИНКА: Мене звати Дафна, мені вісім років і я живу в сусідньому будинку.

ВЕРНЕР: Аааа...

ДАФНА: А ти хіба цього не знав?

ВЕРНЕР: Ні, не знав. Давно тут живеш?

ДАФНА: Завжди.

ВЕРНЕР: Ніколи тебе не бачив...

ДАФНА: Якщо ти льотчик, то щось ти не дуже спостережливий.

ВЕРНЕР: А звідки ти взяла, що я був льотчиком?

ДАФНА: А хіба ти більше не льотчик?

ВЕРНЕР: Я вже давно подав у відставку.

ДАФНА: У відставку?

ВЕРНЕР: Так... Іди додому, ти мені заважаєш.

ДАФНА: Будь ласка, намалюй мені літак.

ВЕРНЕР: Мені треба працювати.

ДАФНА: Ну, будь ласочка, намалюй мені літачок.

ВЕРНЕР: Я не маю часу.

ДАФНА: А це неправда, ти ж у відставці.

ВЕРНЕР: Я не вмію малювати...

ДАФНА: Усі вміють малювати.

ВЕРНЕР: Ні.

ДАФНА: Так.

ВЕРНЕР: Але... Я погано малюю.

ДАФНА: А ось я малюю дуже добре. Я тільки не вмію малювати літаки.

ВЕРНЕР: А чому ти хочеш малювати саме літаки?

ДАФНА: А це через тебе, тому що ти льотчик.

ВЕРНЕР: І що з того?

ДАФНА: Ти сумуєш, коли дивишся в небо, я вже давно спостерігаю зі свого вікна, як ти пильнуєш за літаками, я бачу, як тобі важко, що ти не літаєш сам. Я навіть помітила одного разу, що ти плакав.

ВЕРНЕР: Ти слідкуєш за мною?

ДАФНА: Будь ласка, намалюй мені літак.

ВЕРНЕР: Який же літак тобі намалювати? «Мессершмітт Вf 110» чи «Фокке-Вульф»? Ні, ти таких літаків не бачила, їх взагалі мало хто бачив після війни. Намалюю тобі «Аеробус»...

(Вернер намагається щось намалювати, але в нього виходить не дуже добре, нарешті після декількох невдалих спроб у нього щось вийшло).

ВЕРНЕР: Ось твій літак.

ДАФНА: Твій літак якийсь хворий, на ньому не хочеться літати.

ВЕРНЕР: Хворий?

ДАФНА: Дорослі ніколи нічого не розуміють самі, чому діти весь час їм мають пояснювати?

ВЕРНЕР: Тому що діти мають бути дуже поблажливі до дорослих. (Ображено). Гаразд, намалюю інший.

(Поставив жирну крапку посередині аркуша).

ДАФНА: Це не літак, це якась пляма.

ВЕРНЕР: (бурмоче). Нічого ти не розумієш, це літак на великій висоті, нібито дивишся із землі.

ДАФНА: Я не можу показати це мамі, вона скаже, що я знущаюся з неї.

ВЕРНЕР: (собі під ніс). І жодним чином не помилиться.

(Вернер одним рухом намалював довгу лінію).

ДАФНА: А ось це мені страшенно подобається!

ВЕРНЕР: Упізнала?

ДАФНА: Так, звісно! Це літак, що летить у небі! Бачиш, а ти казав, що не вмієш малювати! Усе в тебе вийде, якщо добре постарасься. Ну ось, тепер і я вмію малювати літак. Дякую!

(Дафна забрала своє малювальне приладдя і стала перелазити через паркан).

ВЕРНЕР: Давай я тобі допоможу.

ДАФНА: Ти не маєш права мені допомагати, це заборонено.

ВЕРНЕР: Хто сказав, що заборонено?

ДАФНА: Ти сам і сказав.

ВЕРНЕР: Старий льотчик у відставці інколи каже нісенітниці. Повертайся, коли хочеш, принцесо.

ДАФНА: Добре, я повернуся, щоб ти ще більше вдосконалювався.

ВЕРНЕР: Вдосконалювався?

ДАФНА: Так, вдосконалювався. У малюванні. Ти ж не думаєш, що вже вмієш малювати, як я? Я просто похвалила тебе, щоб підтримати, щоб ти не зупинявся на досягнутому і навчився малювати ще краще.

(Дафна перелізає через паркан. Вернер ще довго чує її сміх, поки він не розчиняється в пташиному співі, що змінюється на гуркіт літака, що летить).

СЦЕНА II.

ЙОКЕН (син Вернера): ...А ось зараз, любий мій батечку, ти маєш мені все розповісти! (Йокен показує Вернеру лист, Вернер потупився). Чому? Чому саме?

ВЕРНЕР: Що саме чому?

ЙОКЕН: (Йокен кинув лист на стіл). Ти береш участь у неонацистському угрупованні?

ВЕРНЕР: Ні...

ЙОКЕН: Ні? Ти ще брешеш мені? Тут написано чорним по білому...

ВЕРНЕР: Так, але...

ЙОКЕН: Ще з п'ятдесят другого року! Невже ти не розумів, як Німеччина змінилася після сорок п'ятого року? Невже ти не бачив, як людям було соромно, страшенно соромно за те, що вони вчинили абсолютно жахливе? Тільки ти не мав совісті! Ти брехав мені все життя!

ВЕРНЕР: Йокене...

ЙОКЕН: Ти завжди казав мені, що тобі огидна ідеологія фашизму, що тобі неприйнятні расистська маячня й антисемітизм, ти казав, що воював тільки через обов'язок, а не за переконанням...

ВЕРНЕР: Саме так...

ЙОКЕН: Ти казав, що воював як німець, але не як нацист!

ВЕРНЕР: Так і було...

ЙОКЕН: І ось я дізнаюся, що ти входив в угруповання неонацистів! Сьогодні! Шістдесят років після закінчення війни ти ще підтримуєш цих покидьків?

ВЕРНЕР: Йокене, ти не розумієш...

ЙОКЕН: Ні, я все розумію, але не приймаю! Я втрачаю віру! Я зростав, знаючи, що мій батько – втілення чеснот. Так, він п'ять років через свій обов'язок служив Батьківщині, але не Гітлеру! Я вважав, що мій батько, прямий, чесний, став жертвою усвідомлення свого обов'язку, жертвою патріотизму, жертвою кривавого диктатора, що кинув свій народ у прірву війни. І тут я дізнаюся, що під маскою жертви всі ці роки ховався кат!

(Вернер тільки хитає головою).

ЙОКЕН: Якщо б я знав, що під час війни ти був членом нацистської партії, я міг би пробачити тебе. То могла бути помилка, але не провина, я сам не знаю, якби я вчинив у твоєму віці і в той час. Так, тату, я б пробачив тобі, якщо б ти тоді був нацистом. Але те, що ти належиш до них сьогодні! Сьогодні!!!

ВЕРНЕР: Йокене, заспокойся...

ЙОКЕН: Крім того, якщо про це дізнаються, то буде зруйнована репутація не тільки твоя, але й моя. Ця ганьба ляже на всю нашу родину, на мою дружину, моїх дітей, твоїх онуків. Род фон Беслау – ось ім'я останніх нацистів!

(Вернер встає, намагається щось сказати і падає, втрачаючи свідомість).

СЦЕНА ІІІ. (Сад. Дафна і Вернер)

ДАФНА: А я ось думаю, ти раніше жив на землі чи на небі?

ВЕРНЕР: На небі?

ДАФНА: Так, жив собі на небі, а потім спустився літаком на землю?

ВЕРНЕР: Літаки будують на землі, Дафно.

ДАФНА: Усі?

ВЕРНЕР: Усі. Літаки створюють на землі і тільки після цього вони летять в небо.

ДАФНА: А я думала, що навпаки, що вони прилітають з неба, а потім знову повертаються назад до зірок.

ВЕРНЕР: До зірок їм не долетіти, це літаки, а не ракети. Наприклад, я міг літати максимально тільки на висоті десять тисяч метрів.

ДАФНА: Десять тисяч? А це скільки?

ВЕРНЕР: Десять тисяч метрів – це означає, що поле стає розміром з носовичок, річки перетворюються на ниточки, а людей взагалі не видно.

ДАФНА: Як не видно? Навіть якщо я стану біля дороги й буду махати тобі? Хм... Проте, напевно, зверху можна добре роздивитися тих, хто живе на Місяці й на зірках.

ВЕРНЕР: Ні, принцесо, зірки й місяць знаходяться занадто далеко.

ДАФНА: Але це дуже шкода! Виходить, коли ти літав, ти бачив трішечки Землі й зовсім небагато зірок?

ВЕРНЕР: Саме так.

ДАФНА: Тоді навіщо ти літав?

ВЕРНЕР: Саме для того, щоб літати.

ДАФНА: А я також літаю, але тільки уві сні (Дафна вдає з себе аероплан і бігає по саду, відтворюючи звуки літака).

ДАФНА: (зупиняючись). Ти вмієш читати?

ВЕРНЕР: (посміхаючись). Так, я вже вмію читати. У моєму віці всі вже вміють читати.

ДАФНА: А який у тебе вік?

ВЕРНЕР: Сто років!

ДАФНА: (підстрибуючи від захвату). Я виграла! Я сказала мамі, що тобі сто років, а вона думала, що тобі менше. Але це нормально, вона не бачила тебе так близько, як я, тому й не знає, який ти старий.

ВЕРНЕР: Хм... Хочеш, щоб я тобі щось прочитав?

ДАФНА: (дістаючи книгу). Ось! Це «Маленький принц», знаєш таку книжку?

ВЕРНЕР: (роздивляючись книгу). Антуан де Сент-Екзюпері... Ну, давай почитаємо, сідай зручніше (читає). «Так жив я сам-один, не маючи нікого, з ким міг погомоніти-порадитися, аж до аварії, що спіткала мене шість років тому в Сахарі. Почав давати збої двигун мого літака.»... (Звук літака).

СЦЕНА IV.

ВЕРНЕР: (читає). «Отож першого вечора я заснув на піску в пустелі за сьома морями від будь-якої людської оселі. Я був ще більш самотній, ніж потерпілий на плоту посеред океану. Уявіть собі мій подив, на світанку мене розбудив якийсь дивний голосочок. Він сказав:...»

ГОЛОС МАЛЕНЬКОГО ПРИНЦА: Намалюй мені баранця...

ДАФНА: (повторює). Намалюй мені баранця...

ВЕРНЕР: (продовжує читати). «Я скочив, наче мене громом ударило. Старанно протер очі. Пильно роззирнувся навкруг. І побачив дивовижного хлопчика, що поважно мене розглядав. Нарешті до мене повернулася мова, і я сказав: — А... що ти тут робиш? Та він знову попросив тихо й вельми поважно...»

ДАФНА: Я знаю, що він попросив, він знову попросив намалювати йому баранця.

ВЕРНЕР: Саме так... Так я й познайомився з Маленьким принцом... (музика накладається на текст і ми бачимо планету Маленького принца). ...Я маю всі підстави думати, що планета, з якої прилетів Маленький принц, - астероїд В-612. Цей астероїд бачили лишень раз, 1909 року, його помітив у телескоп один астроном турецький (знову звучить музика). ...Щодень я дізнавався щось про його планету, про те, як він покинув її і як мандрував світами. Третього дня я дізнався про трагедію з баобабамі.

Це також сталося завдяки баранцеві. Маленького принца облягли важкі сумніви, і він раптом спитав мене:

— А правда, що баранці їдять кущі?

— Авжеж, правда.

— То вони їдять і баобаби?

Я сказав Маленькому принцеві, що баобаби не кущі, а височенні, з дзвіницею, дерева, і хоч би він привів навіть цілий табун слонів, то й вони не з'їли б і одного баобаба... (Музика, етюд з планетою і баобабами)... А баобаб — така рослина, що коли не розпізнаєш її вчасно, то вже ніколи не позбудешся. Він захарастить цілу планету.

— Є таке правило, — сказав мені згодом Маленький принц. — Причепурився сам уранці, причепури гарненько і свою планету. Треба полоти баобаби зараз же, як тільки побачиш, що то не троянди.

(Музика, планета Маленького принца, виростає троянда).

На планеті Маленького принца завше росли звичайні прості квіти – вони мали по кілька пелюсток, не займали багато місця й нікого не турбували. Вони розпускалися вранці в траві, а надвечір никли. А та квітка проклюнулась із зернятка, занесеного невідомо звідки, і Маленький принц викохував той пагінчик, такий неподібний до інших стеблинок. Маленький принц, який з роду не бачив ще таких буйних пуп'янків і відчував, що от-от станеться якесь диво.

— Ох! Я насилу прокинулась!.. Даруйте мені... Я ще зовсім не зачесана...

Маленький принц не тямився од захвату:

— Яка ви гарна!

— Справді? — тихо озвалася квітка.— І народилась я разом із сонцем...

Скоро з'ясувалося, що красуня гордовита й вередлива, і Маленький принц попомучився з нею. Якимось, кажучи про свої чотири колючки, вона заявила йому:

— Хай приходять хоч тигри пазуристі — не страшно!

— На моїй планеті тигрів немає,— відказав Маленький принц, — до того ж тигри не їдять трави.

— Я не трава,— стиха кинула квітка.

— О, пробачте...

— Тигрів я не боюся, зате терпіти не можу протягів. У вас немає ширми?

Увечері накрийте мене ковпаком. У вас тут надто холодно. Дуже незатишна планета. Там, звідки я прибула...

ДАФНА: Не треба було слухати її, ніколи не треба слухати квітів. Треба просто милуватися ними й дихати їхніми пахощами.

ВЕРНЕР: (продовжує читати). «Мені здається, що він утік з мандрівними птахами. Уранці того дня ретельно прибрав свою планету. Але того ранку звична робота здавалася йому такою любовою. А коли востаннє полив квітку й збирався накрити її ковпаком, йому навіть захотілося плакати.

— Прощавайте,— мовив він квітці.

— Я була нерозумна,— озвалася нарешті квітка.— Даруй мені. І спробуй бути щасливим. Ти був такий же дурненький, як і я. Спробуй знайти свою долю... Облиш цей ковпак, він уже мені не потрібний.

— А вітер...

— Не так я вже й застуджена... Нічна прохолода піде мені на користь. Я ж квітка. (Маленький принц відлітає з птахами).

ДАФНА: Я ненавиджу її: вона вміє бути тільки кокеткою і не хоче любити Маленького принца.

ВЕРНЕР: У цьому і є любов, у вічному непорозумінню між чоловіками й жінками, але ти дізнаєшся про це пізніше.

ДАФНА: Але це непорозуміння робить Маленького принца нещасним...

ВЕРНЕР: Інколи бути нещасним – це також втілення любові.

ДАФНА: Ти також нещасний?

ВЕРНЕР: (мовчить). Я втратив Єву, свою дружину, тридцять років тому і досі сумую за нею. Дуже сумно розуміти, наскільки мені її не вистачає. Але мені подобається сумувати.

ДАФНА: Як це?

ВЕРНЕР: Я бережу свій сум, боюся втратити його.

ДАФНА: Але ти тоді стаєш нещасним!

ВЕРНЕР: Нещастя буває холодним і гарячим. Гарячим – коли любиш, холодним – коли ні. Коли я сумую за Євою, то нібито повертаю її.

ДАФНА: Але було б набагато краще, аби вона завжди залишалася тут з тобою.

ВЕРНЕР: Маєш рацію. Звісно, так.

ДАФНА: А можеш прочитати ще раз «Маленького принца»?

ВЕРНЕР: Ти хочеш ще раз?

ДАФНА: Так, будь ласка.

ВЕРНЕР: Але ми дочитали вже до кінця... Ти знаєш все, що трапилося з Маленьким принцом і льотчиком...

ДАФНА: І що з того? Ти ж багато разів слухаєш музику Моцарта і Шопена? Ти ж також знаєш, чим закінчиться «Маленька нічна серенада»...

ВЕРНЕР: Ну, добре: «Ось так я і жив на самоті, і не було жодної людини, з ким я міг би поговорити відверто. І ось шість років тому мені довелося зробити вимушену посадку в Сахарі»...

СЦЕНА V.

(Дзвінок. Дафна побігла відчиняти)

ДАФНА: Там до тебе незнайомий старий пан.

ВЕРНЕР: Він назвався?

ДАФНА: Ні, але запитав, як звати мене. Схоже цей пан якийсь роздратований. Ти знаєш хто він?

ВЕРНЕР: Мій син. Пробач, принцесо, нам доведеться відкласти читання.

(Дафна йде, входить Йокен)

ЙОКЕН: Ти запросив мене - ось, я прийшов.

ВЕРНЕР: Дякую тобі за це.

ЙОКЕН: Раніше я не помічав, що ти любиш дітей. Ти ніколи не приділяв уваги ні мені, ні своїм онукам.

ВЕРНЕР: Йокене, я мушу тобі все пояснити... Я не належу до неонацистської партії.

ЙОКЕН: Але в листі, що я отримав, стверджується зворотне. Ти платиш їм внески з тисяча дев'ятсот п'ятдесят другого року, не заплатив тільки за останній місяць, і вони запитали мене, чи усе з тобою гаразд. Таким чином я дізнався про твою ганебну таємницю. Можеш уявити моє потрясіння.

ВЕРНЕР: Ні, я ненавиджу нацизм, а неонацизм ще більше.

ЙОКЕН: Ти заперечуєш те, що стверджують вони? А як бути з твоїми членськими внесками? Ти заперечуєш, що платив їм?

ВЕРНЕР: Ні. Це все через літак.

ЙОКЕН: Через літак?

ВЕРНЕР: Через мій літак. (Обидва мовчать). Під час війни я літав на «Фокке-Вульф Fw190», одномісному, одномоторному винищувачі, найновішому досягненні військової техніки того часу. За офіційними повідомленнями він був збитий над Балтикою, де й потонув у морі, а я в останній момент зумів вистрибнути з парашутом на берег. Але насправді літак не зник... Я...

ЙОКЕН: Я слухаю тебе, батьку.

ВЕРНЕР: Я його заховав. Як мені виправдати свій вчинок? Як мені описати свої почуття, що я відчував до шматка заліза? Мій літак цілих три роки був моєю долею. Тобі важко зрозуміти, що можливо прив'язатися до машини, яка не має ні почуттів, ні душі, ні інтелекту. Але цей металевий короб беріг мене від куль, був поранений, був моїм найкращим другом у години самотності, був моїм талісманом (мовчить). Під кінець війни, коли адмірал Деніц підписав акт капітуляції Німеччини, я воював проти Радянського Союзу. На початку травня сорок п'ятого року зрозумів дві речі: моя країна програла, а я залишився живим; і те, що переможці обов'язково знищать мій літак. І я вдався до обману.

ЙОКЕН: Ти?

ВЕРНЕР: Я заховав свій літак у фермера у великій стайні, заплатив йому, а сам стрибнув з парашутом зі скелі, трішечки підпалив свій одяг і, коли мене знайшли, розповів байку про те, що мій літак був підбитий радянським винищувачем над Балтійським морем, а мені вдалося вистрибнути і дотягнути до берега.

ЙОКЕН: Але літак не належав тобі особисто.

ВЕРНЕР: Ні, він був мій. Він був моїм другом, він був більше ніж моїм другом.

ЙОКЕН: Батьку, але як ця історія пов'язана з неонацистами?

ВЕРНЕР: Довгий час я кожного місяця відсилав гроші тому самому фермеру, нібито платив за гараж, але одного дня він повідомив, що продає свою ферму, я мав терміново знайти іншу схованку. І тут з'явилися ці неонацисти (через паузу). Ці придурки-реваншисти мріяли зберегти символи Третього рейху і колекціонували все, що пов'язане було з їх ідеологією, а також і зброю. Вони пообіцяли мені зберегти мій літак, зробити його предметом культу, пообіцяли, що його буде регулярно обслуговувати механік. Ті гроші, що я їм платив, – це була плата за зберігання того, що мені було дуже дорогим. Фактично це була ціна за паркування.

ЙОКЕН: (розчулений). Дякую. Тепер я бачу, що мій батько саме той, кому я завжди вірив.

ВЕРНЕР: Пробач мені, я був таким ідіотом...

ЙОКЕН: Може й ідіотом, але не нацистом.

СЦЕНА VI.

(Дафна грається зі своїм наплічником, схожим на Лиса)

ДАФНА: А знаєш, я думаю, що Маленький принц даремно приручив Лиса. Лис засмутиться, коли Маленький принц піде, і буде плакати. Якби він не намагався бути другом Маленького Принца, то й не був би потім таким нещасним.

ВЕРНЕР: Він зовсім не нещасний, адже знає, що десь там далеко існує його Маленький принц, його справжній друг.

ДАФНА: А ти маєш друга?

ВЕРНЕР: Так, маю. І мені дуже добре від того, що я знаю, що він десь є, хоч і далеко від мене.

ДАФНА: Тепер і в мене є друг. Мій друг – це ти, мені здається, що ми з тобою вже приручили одне одного, хіба ні?

ВЕРНЕР: Так, принцесо, саме так. Але тобі не слід було приручати мене... Мені дев'яносто третій рік, і одного разу я піду...

ДАФНА: Коли ти підеш, я буду дивитися на сад і думати про тебе, я буду дивитися на зірки і знати, що тебе немає тут, але ти є скрізь...

ВЕРНЕР: Сьогодні я піду на лекцію про батька Маленького принца.

ДАФНА: Про льотчика?

ВЕРНЕР: Так, про Антуана де Сент-Екзюпері. Я майже нічого про нього не знаю. Сьогодні в Будинку книги один письменник з Берліна буде розповідати про нього.

ДАФНА: Візьмеш мене з собою?

ВЕРНЕР: Але початок о двадцять першій годині.

ДАФНА: Коли я вже лягаю спати? Як шкода!

ВЕРНЕР: Але я обіцяю тобі, що буду слухати дуже уважно й завтра все тобі розповім.

СЦЕНА VII.

ЛЕКТОР: Антуан де Сент-Екзюпері народився 29 червня 1900 року в старовинній прованській аристократичній родині в Ліоні. Його батько-граф помер, коли Антуану було 4 роки, турботи про п'ятьох дітей лягли на плечі матері. Для Антуана найдорожчою людиною, найкращим другом завжди була

мати. Він дуже хотів учитися в Академії мистецтв і в 1919 році записується слухачем на відділення архітектури.

Вирішальним у його долі став 1921 – тоді він був призваний в армію у Франції. Антуан потрапив у 2-й полк винищувальної авіації, що базувався у Страсбурзі. Після закінчення курсів пілотів успішно витримав іспит на цивільного льотчика. Опинившись пізніше в Марокко, він стає військовим льотчиком. Після першої авіакатастрофи, яких у його житті буде ще чимало, він у госпіталі пише свій перший літературний твір «Південний поштовий».

З 1929 р він працює начальником буенос-айреського відділення авіакомпанії. За внесок, зроблений у розвиток цивільної авіації, у 1930 році його нагороджують Орденом Почесного легіону. У 1931 р відбулося його повернення до Європи, де він знову працював на поштових авіалініях. У 1931 р Сент-Екзюпері стає володарем літературної премії «Феміна» за твір «Нічний політ».

У 1939 за книгу «Планета людей» Сент-Екзюпері нагороджують престижною літературною премією Французької академії, а за книгу «Вітер, пісок і зірки» йому вручають Національну книжкову премію США. У тому ж році він отримує військову нагороду – Військовий Хрест Французької Республіки.

З перших же днів Другої Світової війни Сент-Екзюпері долучається до боротьби з фашистами і як публіцист, і як військовий льотчик. У 1943 році він опинився в Північній Африці. Саме там була написана казка, що прославила письменника і була визнана вищим досягненням його літературної творчості, – «Маленький принц». Незадовго до своєї загибелі Антуан де Сент-Екзюпері впав у депресію, про це він писав своєму другу Стефану Цвейгу: «Якщо мене зіб'ють, я ні про що не буду жаліти, мене жахає людський мурашник. Я був народжений, щоб стати садівником». Але про смерть Екзюпері відомо небагато. 31-го липня 1944 року він проводив аерофотозйомку неподалік від Марселя на своєму літаку

«Локхид Р-38 лайтінг» і, найімовірніше, був збитий німецьким льотчиком. Тоді так і не змогли знайти в морі його літак, але вже на початку двохтисячних років на глибині нарешті були знайдені рештки фюзеляжу й іменний браслет Антуана де Сент-Екзюпері.

ВЕРНЕР: Ви кажете, у морі неподалік від Марселя?

ЛЕКТОР: Так. Біля острова Ріу.

ВЕРНЕР: А чи відомо, який саме літак його збив?

ЛЕКТОР: Точно невідомо, але був один свідок, який стверджував, що це був «Фокке-Вульф Fw 190»... Що з Вами?.. Вам зле?

ВЕРНЕР: Я пам'ятаю... Я пам'ятаю... Той бій у морі біля Марселя... 31 липня... День народження моєї Єви. Цей день я не міг забути...

(гуркіт літака, повітряний бій. Вернер втрачає свідомість)

СЦЕНА VIII.

ВЕРНЕР: (весь час повторює). «Якщо мене зіб'ють, я ні про що не буду жаліти, мене жахає людський мурашник. Я був народжений, щоб стати садівником... Я був народжений, щоб стати садівником»...

ДАФНА: Іди швидше сюди. Мерщій, а то забудеш.

ВЕРНЕР: Що забуду?

ДАФНА: Забудеш красиве. Тільки подивись, яка красива троянда!

(Вернер не рухається).

ДАФНА: Ти не помічаєш квіти, дощ, пташиний спів, ти більше не рухаєшся, ти ховаєшся у твердому...

ВЕРНЕР: Як це «у твердому»?

ДАФНА: Ніби камінь навкруги тебе. Ти потрібний мені. Ти потрібний своєму саду.

ВЕРНЕР: Будь ласка, намалюй мені літак.

ДАФНА: Що?

ВЕРНЕР: Будь ласочка, намалюй мені літак.

(Дафна малює).

ДАФНА: Ось! (Показує Вернеру якусь геометричну фігуру).

ВЕРНЕР: Що це?

ДАФНА: Ангар.

ВЕРНЕР: А де літак?

ДАФНА: Як це де? Хіба ти не розумієш? Він там, де і має бути, в ангарі. Ангар нам просто необхідний, він захищає літак. Коли небо сердиться, тоді в ньому бувають блискавки, грім, дощ і хмари. А для літака дуже важливо мати затишний ангар, де він би міг відпочити, він навіть міг би залишатися там, коли вийде у відставку, тобто на пенсію. (Вернер мовчить). Але чому ти мовчиш? Щось не так?

ВЕРНЕР: Мені зараз немає чому радіти, немає чим пишатися.

ДАФНА: Чому?

ВЕРНЕР: Колись дуже давно я скоїв щось дуже погане.

ДАФНА: Що?

ВЕРНЕР: Є щось, що я не можу пробачити собі...

ДАФНА: Але це нерозумно.

ВЕРНЕР: Що саме?

ДАФНА: Не можна пробачити щось, можна пробачити тільки когось. І взагалі, це нерозумно, що ти картаєш себе за те, що було колись дуже давно. Якщо ти зробив щось погане, то згадай і про те, що ти робив гарне.

СЦЕНА ІХ.

(Вернер дає дівчинці пакет)

ВЕРНЕР: Я маю для тебе подарунок, принцесо.

ДАФНА: Книга?

ВЕРНЕР: Точно.

ДАФНА: А яка саме?

ВЕРНЕР: Чудові історії Сент-Екзюпері.

ДАФНА: Інші історії? Не «Маленький принц»?

ВЕРНЕР: Так, інші.

ДАФНА: О! (дивиться в книгу). Але тут нічого немає, тільки чисті сторінки...

ВЕРНЕР: Але дещо тут все ж є.

ДАФНА: Не розумію...

ВЕРНЕР: Пам'ятаєш, принцесо, я казав тобі, що Антуан де Сент-Екзюпері загинув, коли йому було 44 роки, тому, що його літак упав у море? Йому було лише 44 роки, і він міг би написати ще безліч інших шедеврів. Так ось, у цій книжці ти зможеш знайти ті історії, які Сент-Екзюпері міг би вигадати, якщо б залишився живий. Вони усі живуть тут, і деякі тобі дуже сподобаються.

ДАФНА: (розглядає книжку). Ти думаєш, я колись їх тут прочитаю?

ВЕРНЕР: З твоєю уявою - обов'язково. Пам'ятаєш? «Добре бачить тільки серце. Найголовнішого очима не побачиш.»

ДАФНА: Ти сьогодні виглядаєш якось дивно.

ВЕРНЕР: Так, зараз я й сам собі не дуже подобаюся.

ДАФНА: Якщо ти себе не любиш, то я тебе любитиму за двох.

(Вернер мовчить)

ДАФНА: Почитай ще раз «Маленького принца».

ВЕРНЕР: З якого місця?

ДАФНА: З будь-якого.

ВЕРНЕР: Гарзд (читає).

— Сьогодні вночі минає рік. Моя зірка саме над тим місцем, де я упав рік тому...

— Слухай, хлопче, адже вся ця історія зі змією — це просто лихий сон, еге ж?

Але він не відповів. Сказав лише:

— Найголовнішого очима не побачиш...

— Це як із квіткою. Якщо ти любиш квітку, яка росте десь на далекій зірці, то вночі тобі любо дивитися на небо. Усі зорі розквітають.

— Авжеж.

— Вночі ти подивишся на зорі. Моя зірка дуже маленька, я не можу її тобі показати, де вона. Вона буде для тебе просто однією зпоміж численних зірок. І тобі подобатиметься зорювати... Усі зорі стануть твоїми друзями. І ти матимеш такі зірки, яких більше ні в кого немає...

— Як це розуміти?

— Я житиму на одній із зірок, я там сміятимусь, і коли ти подивишся вночі на небо, це буде так, наче всі зорі сміються.

І він сів на пісок, бо йому стало страшно. Потім він сказав:

— Знаєш... моя троянда... я відповідальний за неї!»

ДАФНА: Чому ти замовк?

ВЕРНЕР: Уже пізно, здається, тобі вже час додому. Та й мені треба відпочити. Завтра я повернуся до свого літака.

ДАФНА: Ти знову будеш літати?

ВЕРНЕР: Мені дуже хотілося б цього.

ДАФНА: Це буде гарно. Ти побачиш свій літак, знову полетиш, а я дивитимусь у небо й спостерігатиму за твоїм польотом.

ВЕРНЕР: Так, обов'язково дивись у небо, принцесо. І мій літак тобі обов'язково помахав крилом.

СЦЕНА X.

ВЕРНЕР: Йокене, я маю до тебе важливе прохання...

ЙОКЕН: Слухаю тебе.

ВЕРНЕР: У мене є одна незакінчена справа... Я хочу побачити свій літак.

ЙОКЕН: Ти збираєшся до тих нацистів?

ВЕРНЕР: Я збираюся до свого друга. Відвези мене тільки в один бік, я не знаю, скільки часу мені знадобиться, назад як-небудь я доберусь.

ЙОКЕН: Мені не дуже подобається ця ідея...

ВЕРНЕР: Йокене...

ЙОКЕН: ...Але, якщо ти так вирішив...

ВЕРНЕР: Так, я так вирішив.

ЙОКЕН: Що ж, поїхали.

СЦЕНА XI.

(Музей неонацизму. Мартин Мюллер зустрічає Вернера, ми чуємо лящання металевих дверей, що відчиняються.)

ВЕРНЕР: До чого все це?

МЮЛЛЕР: Якщо після війни ми ховалися від влади, щоб зберегти пам'ять про Третій рейх, то зараз вимушені захищатися від злодіїв.

ВЕРНЕР: Від злодіїв?

МЮЛЛЕР: Так, від злодіїв. Артефакти часів нацизму коштують усе дорожче і з кожним роком зростають у ціні. Якщо форма британського піхотинця не досягає і тисячі євро, то повна уніформа солдата СС продається за десять тисяч. Картина, що написана Гітлером, продається в сто разів дорожче, ніж картина Черчилля. Час встановлює справжні цінності. Усе, що пов'язане з так званими переможцями, знецінюється, як і їх ідеї.

ВЕРНЕР: Це тільки комерційна ціна.

МЮЛЛЕР: Прийде час і все, що зараз ми зібрали тут у таємних схронах, буде виставлено в Берліні в Національному музеї як скарб арійської нації. Гадаю, і Ваш літак, гер фон Беслау, буде одним з найкращих експонатів.

ВЕРНЕР: І багато ви зібрали?

МЮЛЛЕР: Так, багато. Від медалей Олімпіади 1936 року до особистих речей фюрера, від зброї до шифрувальних машин. До речі, майже вся зброя в

робочому стані, її, як і Ваш літак, гер фон Беслау, періодично обслуговують наші механіки і перевіряють працездатний стан. Навіть у паливних баках цих мотоциклів, самохідних машинах і у Вашому літаку є паливо.

ВЕРНЕР: Це чудово, я дуже вдячний за піклування про мого бойового товариша.

МЮЛЛЕР: Так, він у чудовому стані, рік тому ми навіть піднімали його в небо.

ВЕРНЕР: Чи можу я посидіти в кабіні?

МЮЛЛЕР: Звісно, думаю, що Ваш літак зрадіє своєму господарю.

ВЕРНЕР: Дякую.

МЮЛЛЕР: Я можу залишити Вас з ним наодинці ненадовго.

ВЕРНЕР: Так, буду дуже Вам вдячний.

(Мюллер іде. Вернер сідає в кабіну літака, деякий час сидить нерухомо, потім заводить літак, злітає в небо, кружляє над музеєм і пікірує на землю. Вибух. Тиша. З решток музею вилітають планети – і ми чуємо голос Маленького принца:

- Будь ласка, намалюй мені баранця.)

(Кінець)